

บทความวิจัย

ปัญหาทางกฎหมายในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็น
ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

Legal Problems in Identifying Reasonably Presumed Victims
of Human Trafficking

วันที่รับบทความ (Received) : 13 พฤศจิกายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2568

วันที่ตีพิมพ์บทความ (Publish an article) : 31 ธันวาคม 2568

ภัชรภา พินแก้ว ¹

Patcharapa Pinkaew

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Master's degree student in the Laws program,

Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University.

เลขที่ 272 หมู่ที่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล

อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

No. 272 Moo 9, Suratthani-Nasan Road, Khunthale Subdistrict,

Mueang District, Suratthani Province 84100

E-mail: Patcharapa7243@gmail.com

¹ ผู้นิพนธ์หลัก (first author)

อัครกร ไชยพงษ์² *

Akkakorn Chaiyapong

รองศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Associate Professor Dr., Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University

เลขที่ 272 หมู่ที่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล

อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

No. 272 Moo 9, Suratthani-Nasan Road, Khunthale Subdistrict,

Mueang District, Suratthani Province 84100

E-mail: Mr.Akkakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของประเทศไทย ต่างประเทศ และระหว่างประเทศ และ 3) มาตรการปรับปรุงแก้ไขมาตรา 29 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วิชาการ งานวิจัยและเอกสาร โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และใช้วิธีเรียบเรียงแบบพรรณนาความ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดระยะเวลาในการจำแนกไว้ซึ่งโดยได้กำหนดระยะเวลาหลังเกิดเหตุไว้เพียงยี่สิบสี่ชั่วโมง และอาจขอขยายระยะเวลาได้ไม่เกินเจ็ดวัน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการจำแนกผู้เสียหายที่แท้จริงกับผู้เสียหายที่สมัครใจไปค้าประเวณีเอง ซึ่งระยะเวลาที่กำหนดไว้จึงเป็นเวลาที่จำกัดมากเกินไปเมื่อพิจารณาถึงการให้ข้อมูลของผู้เสียหายแล้ว

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ เพื่อให้มีมาตรการเพิ่มเติมตามมาตรการสากล ดังนี้ 1) การเพิ่มกรอบระยะเวลาซึ่งไทยอาจบัญญัติให้มีระยะเวลา ไม่น้อยกว่า 90 วัน ที่ผู้เสียหายได้รับสิทธิพักอาศัยและคุ้มครองโดยไม่ต้องแจ้งจำแนกสถานะ ระยะเวลาดังกล่าวช่วยลดปัญหาการตัดสินใจผิดพลาด (misidentification) 2) ออกกฎกระทรวงหรือระเบียบกำหนดเกณฑ์ชัดเจน 3) เน้นสิทธิมนุษยชนควบคู่กับความมั่นคง แม้ผู้เสียหายจะเป็นแรงงานผิดกฎหมาย แต่หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเข้าข่ายการค้ามนุษย์ ต้องได้รับการคุ้มครองก่อนพิจารณาเรื่องสถานะการเข้าเมือง

คำสำคัญ : การค้ามนุษย์; การคุ้มครอง; ระยะเวลา; การจำแนก

² ผู้นิพนธ์ร่วม (co-author)

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)

Abstract

This study aims to: 1. Examine the problems, concepts, and theories related to the identification of individuals who are reasonably believed to be victims of human trafficking cases. 2. Study the laws concerning the identification of individuals who are reasonably believed to be victims of human trafficking in Thailand, foreign countries, and international contexts. 3. Explore measures to improve Section 29 of the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. 2551 (2008) regarding the identification of individuals who are reasonably believed to be victims of human trafficking. This is a qualitative study based on research and data collection from books, textbooks, academic articles, research works, and documents. The data are analyzed, synthesized, and presented using a descriptive method to derive guidelines for developing laws concerning the identification of individuals who are reasonably believed to be victims of human trafficking.

Findings: The study reveals that the prescribed timeframe for identification allows only twenty-four hours after the incident, with a possible extension not exceeding seven days. Such a limited timeframe may negatively impact the distinction between genuine victims and individuals who voluntarily engage in sex work. Considering the victims' ability to provide information, the set timeframe is overly restrictive. Recommendations: The researcher suggests legal developments to address issues concerning the identification of individuals who are reasonably believed to be victims of human trafficking so that measures are aligned with international standards as follows: 1. Extend the timeframe by stipulating not less than 90 days during which victims are granted the right to reside and receive protection without being rushed into status determination. This period would help reduce the risk of misidentification. 2. Issue ministerial regulations or rules that provide clear criteria. 3. Emphasize human rights alongside national security. Even if the victim is an undocumented migrant worker, if there is reasonable belief that the person falls within the scope of human trafficking, protection must be provided before considering immigration status.

Keywords: Human Trafficking; Protection; Timeframe/period of time; Identification

1. บทนำ

อาชญากรรมในปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าในทางสังคม หรือทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ปัจจุบันอาชญากรรมได้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าในสังคม ยิ่งสังคมมีความเจริญมากขึ้นเท่าใดอาชญากรรมก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นดังปรากฏการณ์ที่ว่า ที่ใดมีสังคม ที่นั่นย่อมมีอาชญากรรม (Digitalschool, ม.ป.ป.) และได้มีการพัฒนาในการประกอบอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อนหลายรูปแบบซึ่งก่อให้เกิดอาชญากรรม การค้ามนุษย์ถือเป็นอาชญากรรมในรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงและก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม (Police, ม.ป.ป.) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการค้ามนุษย์นั้นเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรงแล้วยังเป็นการลดทอนเสรีภาพและศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์ (Researchcafe, 2563) ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์นั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้มแข็งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงค่านิยมของสังคมในแต่ละประเทศ ซึ่งการค้ามนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงประเทศเดียว แต่การค้ามนุษย์จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลากหลายประเทศ ซึ่งมีกระบวนการที่แตกต่างกันไปแต่ละประเทศเช่น โดยมีประเทศต้นทางประเทศหนึ่งเชื่อมต่อไปยังอีกประเทศหนึ่ง (ภรภัทร ปัญญาวิช, 2567) การค้ามนุษย์ในประเทศไทยก็เช่นกันซึ่งอาจจะประเทศต้นทางและประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์เช่นกัน จากการศึกษาพบว่าสถิติย้อนหลังการค้ามนุษย์ของประเทศไทยในรอบ 5 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2567 มีสถิติดังนี้ ในปี พ.ศ. 2563 มีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 158 คดี ในปี พ.ศ. 2564 มีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 141 คดี ในปี พ.ศ. 2565 มีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 238 คดี ในปี พ.ศ. 2566 มีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 315 คดี ในปี พ.ศ. 2567 มีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 379 คดี (PRD Service บริการกรมประชาสัมพันธ์, 2563) จะเห็นได้ว่า จากสถิติย้อนหลัง 5 ปี ดังกล่าวข้างต้น การค้ามนุษย์ในประเทศไทยมีจำนวนปริมาณเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีและอาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและรุนแรงขึ้นอีกด้วย ซึ่งสาเหตุอาจมาจากการปัญหาความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา และต้องการมีสภาพชีวิตให้ดีขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว (กิตสุรณ สังขสุวรรณ, 2558)

จากการศึกษาของต่างประเทศพบว่า การค้ามนุษย์จะส่งผลกระทบต่อการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคล มีการใช้บังคับแรงงานและการทำงานที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนมีการหลอกลวง หรือบังคับให้ทำการค้าประเวณี ซึ่งบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ไม่ว่าจากประเทศต้นทางไปยังประเทศปลายทางเมื่อถูกจับดำเนินคดีก็จะส่งกลับประเทศต้นทางและจะต้องมีการจำแนกบุคคลซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรืออาจมีส่วนร่วมกับผู้กระทำความผิดจากการค้ามนุษย์ จากการศึกษาสหรัฐอเมริกาพบว่าจะมีกระบวนการจำแนกผู้เสียหายโดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่ใช้ในการจำแนกซึ่งอาจใช้ระยะเวลาถึง 90 วันหรือนานกว่านั้น เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวนี้จะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของแต่ละกรณี และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในบางกรณีการจำแนกผู้เสียหายอาจใช้เวลาไม่มากนัก การจำแนกดังกล่าวจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาจให้การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้น (IRS, ม.ป.ป.) หรือสาธารณรัฐออสเตรียก็มีการจำแนกสถานะของผู้เสียหายโดยมีระยะเวลาที่

กำหนดเพื่อให้ความคุ้มครองและการช่วยเหลือผู้เสียหาย โดยมีระยะเวลา 90 วัน ซึ่งในการกำหนดระยะเวลาจำแนกดังกล่าวเพื่อต้องการให้ผู้เสียหายสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการให้ข้อมูลหรือให้ความร่วมมือในการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ซึ่งในระหว่างการจำแนกบุคคลดังกล่าวผู้เสียหายจะได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์ และการฟื้นฟูทางจิตใจอีกด้วย (affairs, ม.ป.ป.) หรือสหราชอาณาจักรพบว่าการจำแนกผู้เสียหายจะอยู่ภายใต้ระบบ National Referral Mechanism (NRM) ซึ่งเป็นระบบเพื่อใช้ระบุและช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างตามขั้นตอนที่เกิดขึ้น โดยจะมีระยะเวลาที่แตกต่างกันทั้งนี้โดยภาพรวมแล้วจะแบ่งระยะเวลาออกเป็น 2 ช่วง กล่าวคือระยะเวลาในการตัดสินใจเบื้องต้น คือ มีการส่งตัวบุคคลเข้าสู่ NRM ที่ได้รับการอนุญาตในการจำแนกผู้เสียหาย จะทำการประเมินโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 5 วัน เพื่อทำการประเมินเบื้องต้นว่าบุคคลนั้นควรได้รับการระบุว่าเป็นผู้เสียหาย และระยะเวลาในการประเมินขั้นสุดท้าย คือหลังจากการประเมินเบื้องต้นแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะต้องประเมินในเรื่องของสถานะผู้เสียหายอย่างชัดเจน โดยจะใช้ระยะเวลา 45 วัน หรือ 2 เดือน เพื่อให้แน่ใจในสถานะของผู้เสียหาย โดยรวมแล้วกระบวนการทั้งหมดในการจำแนกผู้เสียหายจะใช้เวลาประมาณ 50 วัน ถึง 2 เดือน ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการดำเนินการที่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด (Government, 2024)ซึ่งประเทศที่กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนแต่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงมาตรการการจำแนกผู้เสียหายจากการคำนึงถึงเพื่อที่จะคุ้มครองผู้เสียหาย เพื่อส่งกลับคืนสู่สังคมและสามารถให้อยู่ในสังคมได้

ประเทศไทยพบว่า การคำนึงถึงจะมีปริมาณผู้เสียหายเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาสถิติย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2567 ในปี พ.ศ. 2563 มีคดีคำนึงถึงทั้งหมด 158 คดี ในปี พ.ศ. 2564 มีคดีคำนึงถึงทั้งหมด 141 คดี ในปี พ.ศ. 2565 มีคดีคำนึงถึงทั้งหมด 238 คดี ในปี พ.ศ. 2566 มีคดีคำนึงถึงทั้งหมด 315 คดี ในปี พ.ศ. 2567 มีคดีคำนึงถึงทั้งหมด 379 คดี (PRD Service บริการกรมประชาสัมพันธ์, 2563) ซึ่งสาเหตุของการคำนึงถึงดังกล่าวพบว่าการถูกข่มขืน หลอกลวงให้ไปทำงานในต่างประเทศ โดยอ้างว่าจะได้ค่าตอบแทนที่สูงและมีการบังคับให้ค้าประเวณีซึ่งมีจำนวนสถิติในปริมาณมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในจำนวนดังกล่าวนั้นอาจจะเป็นผู้เสียหายที่ไม่สมัครใจหรือมีความสมัครใจไปเอง ดังนั้นรัฐได้กำหนดมาตรการโดยการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อวัตถุประสงค์ ให้มีการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายให้มีความเหมาะสม

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำกับดูแลการป้องกันและการปราบปรามการค้ามนุษย์ ในหมวดที่ 3 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในมาตรา 29 ซึ่งได้บัญญัติการกำหนดระยะเวลาในการจำแนกซึ่งโดยได้กำหนดระยะเวลาหลังเกิดเหตุไว้เพียงยี่สิบสี่ชั่วโมง และอาจขอขยายระยะเวลาได้ไม่เกิน 7 วัน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายที่แท้จริงกับผู้เสียหายที่สมัครใจไปค้าประเวณีเอง ซึ่งระยะเวลาที่กำหนดไว้จึงเป็นเวลาที่จำกัดมากเกินไปเมื่อพิจารณาถึงการให้ข้อมูลของผู้เสียหาย อาจต้องใช้ระยะเวลาใน

การสร้างควมไว้วางใจ การขยายเวลาจึงจำเป็นต่อการจำแนกเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้จะเอาบุคคลดังกล่าวไว้ในอำนาจรัฐก็ตาม

ดังนั้น จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาเห็นว่าการกำหนดระยะเวลาในการจำแนกอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของประเทศไทย ตามบทบัญญัติมาตรา 29 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ยังมีความไม่สอดคล้องกับการแสวงหาข้อมูล พยานหลักฐานในการจำแนกเพื่อที่จะได้ข้อมูลอย่างแท้จริงถูกต้อง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร เพื่อนำมาตราการที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระยะเวลาการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของประเทศไทยเพื่อให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นและเพื่อให้ทัดเทียมตามมาตรการสากล

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของประเทศไทย ต่างประเทศ และระหว่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะมาตรการในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

3. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมทั้งหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ อันเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ตลอดจนศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารคำสอน งานวิจัย รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป และประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้คำตอบที่ตั้งสมมุติฐานไว้ ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมายเพื่อให้การทำวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2555) กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า มีหลักการพื้นฐานอยู่ 6 ประการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด (Natural Rights) โดยมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัวตั้งแต่เกิดเป็นมนุษย์โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) นี้ไม่มีใครมอบให้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติกำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคนความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เป็นมนุษย์

1.2 การให้คุณค่าของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคมเป็นการให้คุณค่าของมนุษย์ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพยากรของสังคม และคุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นการให้คุณค่าของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน

1.3 การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกันนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น การให้ความสำคัญกับฐานะตำแหน่ง หรือเงินตรา มากกว่าการให้คุณค่าของมนุษย์ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติ

2. สิทธิมนุษยชนเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality and Inalienability) หมายความว่า สิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนไม่มีพรมแดน ทุกคนมีสิทธิเช่นเดียวกันและไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันและกันได้ เมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนไม่สามารถมอบอำนาจหรือสิทธิมนุษยชนของตนให้แก่ผู้ใดได้ ไม่มีการครอบครองสิทธิแทนกัน ซึ่งแตกต่างจากการครอบครองทรัพย์สินเพราะสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้นเป็นหลักการที่ทุกคนต้องปฏิบัติโดยมีการจัดหมวดหมู่และกลุ่มของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิเฉพาะกลุ่มตามประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น สิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิของผู้ลี้ภัย

3. สิทธิมนุษยชนไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง (Indivisibility) หมายถึง สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไม่สามารถแบ่งแยกว่ามีความสำคัญกว่าสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม สิทธิทั้งสองประการนี้ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน รัฐบาลใดจะอ้างว่าต้องพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจหรือต้องแก้ปัญหปากท้องก่อนแล้วจึงค่อยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมขัดต่อหลักการนี้

4. คนทุกคนมีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-discrimination) การเลือก ปฏิบัติเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในทุกสังคม และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเหตุว่าในฐานะที่เกิดมาเป็น คนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย คนพิการ เด็ก หรือผู้สูงอายุ ความเสมอภาคไม่ใช่การได้รับเท่ากันแต่เป็นการที่ทุกคนควรได้รับจากส่วนที่ควรจะได้ในฐานะเป็น

5. การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation and Inclusion) หมายความว่าประชาชน แต่ละคนและกลุ่มของประชาชน หรือประชาสังคมย่อมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จาก สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

6. การตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability and the Rule of law) หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชนต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลจริงในประเทศของตนส่วนสิทธิโดยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากลก็ต้องอธิบายต่อสังคมให้ได้ว่าจะมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร โดยเฉพาะรัฐต้องมีมาตรการในการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรมหรือปกครองโดยอาศัยหลักการที่ใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึง

กระบวนการยุติธรรมได้ง่าย มีกระบวนการไม่ซับซ้อนเป็นไปตามหลักกฎหมาย และมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมายไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย (ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561)

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่อวิทยา

เหยื่อวิทยา หรือ Victimology ซึ่งเป็นการผสมคำของคำว่า Victim และ logy ซึ่งหมายถึง วิชาหรือศาสตร์ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อ โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Victima แปลว่า สัตว์ป่าเพื่อสำหรับบูชาในพิธีกรรมทางศาสนา โดยเหยื่อมีความหมายครอบคลุมถึงบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ความสูญเสีย ความยากลำบากหรือเดือดร้อนจากการกระทำต่าง ๆ โดยอาจเกิดจากคนหรือธรรมชาติ (กานต์สินี แก้วเพ็ง, ม.ป.ป.) ในส่วนของเหยื่อที่เกิดขึ้นในอาชญากรรม หรือ Crime Victims คือ เหยื่อที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากผลของการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ผู้เสียหายโดยตรง (Direct Victim) คือ บุคคลผู้ถูกล่วงละเมิดและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น

(2) ผู้เสียหายโดยอ้อม (Indirect Victim) คือ บุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง ซึ่งบางตำราใช้คำว่า ผู้รอดชีวิต หรือ Survivor ส่วนในประเทศไทยได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อ หมายถึง บุคคลที่ถูกประทุษร้ายในทางชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยปราศจากความยินยอมของผู้นั้น ผู้เสียหายอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างร้านธุรกิจที่ถูกประทุษร้ายในทางทรัพย์สินด้วย (ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561)

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเหยื่อวิทยาได้ว่า เหยื่อวิทยาเป็นศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการเข้าใจ “เหยื่อ” ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านกฎหมาย จิตวิทยา และสังคม โดยเฉพาะในบริบทของอาชญากรรม ซึ่งมุ่งวิเคราะห์บทบาท ลักษณะ และความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับอาชญากร เพื่อนำไปสู่การเยียวยา ป้องกัน และพัฒนาแนวทางการดำเนินนโยบายที่เหมาะสมในการช่วยเหลือเหยื่อ

แนวคิดเกี่ยวกับการแสวงประโยชน์ทางเพศ

สหประชาชาติว่าให้คำนิยามคำว่า "แสวงหาประโยชน์ทางเพศ" ไว้ว่า “การกระทำหรือความพยายามใด ๆ ที่ละเมิดโดยใช้อำนาจ หรือความไว้วางใจ เพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ รวมทั้งแต่ไม่จำกัดเฉพาะแค่ ตักตวงทางการเงิน ทางสังคม หรือทางการเมืองเพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศของผู้อื่น” (ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยการใช้เด็กหรือผู้หญิงเพื่อผลประโยชน์ทางเพศโดยมีการเอารัดเอาเปรียบ ใช้อำนาจหรือความไว้วางใจ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน สังคม หรือการเมือง กรณีของเด็กนั้นรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อถูกแปลงให้เป็นสินค้าในกระบวนการค้าทางเพศ ซึ่งต้องอาศัยแนวทางการแก้ไขที่เน้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นหลัก

4.3 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งจะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญา ตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอไม่หยุดชะงักโดยมีกระบวนการกลั่นกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอนและเป็นการปฏิบัติงานประจำซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องยังศาลการพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดและการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้นการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมานี้ในการบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีความ รวดเร็ว และแน่นอนฉะนั้น เมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ทฤษฎีนี้ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไว้ก่อนจากนั้นจึงจะดำเนินการตามขั้นตอนจนถึงการพิพากษาคดีของศาลตามทฤษฎีนี้การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลมีอยู่น้อยมากเนื่องจากเน้นการวินิจฉัยคดีให้เสร็จสิ้นไป ตั้งแต่ขั้นตอนต้น ๆ ของกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ตำรวจ และอัยการ อันทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ ได้รับการปลดปล่อยโดยเร็วและจะทำให้การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานแน่นแฟ้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย (อารีรัตน์ เลหาพล, ม.ป.ป.)

4.4 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process)

ถือเป็นทฤษฎีที่มีรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญโดยเน้นหนักในหลักกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลว่าคนจะผิดได้ต้องผ่านการตัดสินของศาลการดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยมิให้ผิดพลาดได้ ไม่มีอคติและไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิดผู้บริสุทธิ์ จะต้องได้รับการคุ้มครอง ผู้กระทำความผิดก็ควรได้รับการลงโทษ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของรูปแบบนี้ต้องดำเนินการไปตามวิธีที่ทำให้เชื่อได้ว่าความเป็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำความผิดจึงยังเป็นผู้บริสุทธิ์ อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้ที่กระทำความผิดทั้งนั้นเพราะแนวความคิดนี้ ยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Rule of Law) มากกว่าการควบคุมอาชญากรรม ทฤษฎีนี้จึงไม่ยอมรับการได้พยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย และอาจพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ดังนั้นแนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมจึงไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม และต้องให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการ และเปิดเผยในศาลยุติธรรมทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายต่อหน้าองค์กรคณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้ากับ ฝ่ายใด” กระบวนการแบบ Due Process Model จะเน้นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ชอบด้วยขั้นตอนของกฎหมาย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินคดีไปตามขั้นตอนต่างๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจหรือปล่อยตัวจำเลยไป หรืออาจให้พิจารณาคดีใหม่ได้ (อารีรัตน์ เลหาพล, ม.ป.ป.)

4.5 แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม

ซีซาร์ แบ็คคาเรีย (Cesare Bonesana, Marchese de Beccaria, ค.ศ. 1738-1794) ผู้ก่อตั้งแนวความคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมคือ นักปราชญ์ชาวอิตาลีชื่อ ซีซาร์ แบ็คคาเรีย (Cesare Bonesana, Marchese de Beccaria, 6. 1738-1794) แบ็คคาเรียสำเร็จการศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแพดัว ประเทศอิตาลี ผลงานสำคัญของแบ็คคาเรีย คือ การนำเสนอแนวความคิดในหนังสือชื่อ "เรียงความเกี่ยวกับอาชญากรรมและการลงโทษ" ในปี ค.ศ. 1764 ซึ่งเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการยุติธรรมของรัฐบาลในแถบประเทศยุโรปสมัยนั้น ซึ่งแบ็คคาเรียเห็นว่าการดำเนินการโดยไม่ยุติธรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้พิพากษาไม่ได้ทำหน้าที่รักษา ความยุติธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตรงกันข้ามกลับเป็นผู้ใช้กระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือของรัฐหรือผู้ปกครองในการรักษาอำนาจปกครอง แบ็คคาเรียเห็นสมควรว่า จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมใหม่ เพื่อให้เป็นองค์การที่ทำหน้าที่รักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม เริ่มตั้งแต่การออกกฎหมาย การแปลกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการป้องกัน อาชญากรรม บทความของแบ็คคาเรียไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุของอาชญากรรมโดยตรง เพียงแต่กล่าวว่ากระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะป้องกันไม่ให้คนประกอบอาชญากรรม และทำให้สังคมมีความสงบสุขต่อไป

สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Neo-Classical School)

หลังจากที่แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิมได้ก่อตั้งขึ้นมา นอกจากจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐแล้ว หลักปรัชญานี้ยังได้รับการพัฒนาปรับปรุงจากนักปรัชญา หลายท่าน เช่น รอซซี (Rossi) การ์ราต (Carraud) และ จอลี (Joly) ซึ่งได้มีความเห็นว่าแนวปรัชญาของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้น บางครั้งหากนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมโดยเข้มงวด จนเกินไปอาจไม่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (Vold & Bernard, 1986) ซึ่งวงการอาชญาวิทยาเรียกกลุ่มแนวความคิดที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาจากสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมว่า แนวความคิดอาชญาวิทยาแก๊งดั้งเดิม (The Neo-Classical School) นักวิชาการกลุ่มนี้รับแนวความคิดพื้นฐานมาจากสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ที่ว่าบุคคลมีอิสระที่จะเลือกพฤติกรรมของตนเอง ดังนั้น การลงโทษต้องกำหนดให้โทษสูงกว่าความพอใจที่บุคคลจะได้รับจากการกระทำผิด (Senna & Siegel, 1999) (อารีรัตน์ เลหาพล, ม.ป.ป.)

4.6 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา (Criminal responsibility of Theories)

กฎหมายเป็นบ่อเกิดหรือที่มาของความรับผิดชอบสำหรับการกระทำไว้ความรับผิดชอบทางอาญาจึงจะเกิดขึ้น ปัญหาที่จะพิจารณากันต่อไปคือกฎหมายได้อาศัยหลักอะไรในการกำหนดความรับผิดชอบปกติก่อนจะกระทำการใดนั้น ผู้กระทำย่อมต้องคิดอยู่ในใจก่อนแล้วตกลงใจที่จะกระทำการนั้น และลงมือกระทำตามที่ตกลงใจการคิดและตกลงใจเป็นการกระทำของจิตใจหรือสภาวะของจิตใจ (State of mind) ลำพังแต่การกระทำของจิตใจแม้จะชั่วร้ายเพียงใดก็ยังไม่เป็นผลในกฎหมาย เว้น แต่จะได้แสดงออกมาด้วยการกระทำทางกาย จึงจะมีผลในกฎหมายขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบทางอาญาประกอบด้วยการกระทำทาง

กายและการกระทำทางจิต กล่าวคือ ต้องมีทั้งทางการกระทำและสภาวะของจิตประกอบกัน สภาวะของจิตนี้คือความรู้สึกในทางที่ผิดหรือความผิดของจิต (Mental falt) (อารีรัตน์ เลหาพล, ม.ป.ป.)

4.7 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจ หรือ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (A Theory of Human Motivation) มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) เป็นนักจิตวิทยาชาว อเมริกัน ได้ศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจเกี่ยวกับความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของแต่ละบุคคล เพราะความต้องการจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม (สมบัติ อาริยาสาธ, ม.ป.ป.) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ระดับ คือ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความเป็นเจ้าของและความรัก (Belongingness and Love Need) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self- Esteem Need) และความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs) (เรืองฤทธิ์ ลือลา, 2560)

ตามทฤษฎีแรงจูงใจ อาจกล่าวได้ว่า เหตุของการคำนุश्यเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความต้องการของตน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแรงจูงใจขั้นพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดในฐานะมนุษย์ทั่วไป คือ ความต้องการเรื่องอาหาร เครื่องน้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน การสืบเผ่าพันธุ์ และการอยู่รอดของชีวิตซึ่งถือสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่สำคัญที่สุดต่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ขาดสิ่งจำเป็นเหล่านี้จึงต้องดิ้นรนแสวงหาจนพาตนเองตกไปเป็นเหยื่อของขบวนการคำนุश्य ในขณะเดียวกันหามองไปในเรื่องแรงจูงใจของอาชญากรที่กระทำความผิดฐานคำนุश्य มีแรงจูงใจหลักคือเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อโดยมีการกระทำต่อเหยื่อคือการแสวงประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในรูปแบบต่างๆ แรงจูงใจผู้กระทำซึ่งมักมีความพร้อมมากกว่าเหยื่อจึงเป็นเรื่องความต้องการในระดับที่ 2 เช่น เพื่อความมั่งคั่งความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย ความปลอดภัยของครอบครัว การมีสุขภาพที่ดี และทรัพย์สินมากมายเป็นเรื่องของความต้องการในการสะสมความมั่งคั่ง และขยายเครือข่ายออกไปเพื่อความปลอดภัยในเรื่องครอบครัวและความมั่งคั่งที่ตนมีอยู่นั่นเอง

5. ผลการวิจัย

การคำนุश्यถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการท่องเที่ยว และด้านการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งการคำนุश्यยังถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและยังเป็นการลดทอนเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกด้วย ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต โดยการคำนุश्यละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และกระทบถึงความมั่นคงเนื่องจากการคำนุश्यเป็นการบังคับค้าบริการทางเพศ และเป็นการบังคับใช้แรงงานด้านการทารุณ ในปัจจุบันพบว่าการคำนุश्यแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและยังทวีคูณความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น แม้มีการบังคับใช้กฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคำนุश्य พ.ศ. 2551 แต่การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้มีมาตรการที่ชัดเจนในการจำแนกผู้เสียหาย ส่งผลให้การจำแนกบุคคลที่มีเหตุอัน

ควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหาย ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจำแนกผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

จากการศึกษาพบว่า ด้วยสภาพความไม่เท่าเทียมกันในมนุษย์ (Inequality of men) เป็นความจริงที่มีมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ความไม่เท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ เพศ เชื้อชาติ การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฐานะความเป็นอยู่ ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของฐานะความเป็นอยู่นี้เอง ที่นำไปสู่การมองข้ามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยกัน (Human dignity) เกิดการซื้อขายมนุษย์ด้วยกันเองเยี่ยงสินค้า การทารุณและการบังคับใช้แรงงานที่เกินขอบเขตของกฎหมาย การบังคับขู่เข็ญ ใช้อุบายล่อลวงเพื่อให้มนุษย์ด้วยกันค้าประเวณีต่าง ๆ เหล่านี้คือส่วนหนึ่งของการกระทำที่เรียกว่าการค้ามนุษย์ (ธนภัทร ทองสอน, 2564) จะเห็นได้ว่าการค้ามนุษย์เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย อาทิ ความยากจนซึ่งคนที่มีความยากจนมักถูกหลอกลวงด้วยคำสัญญาเกี่ยวกับงานที่มีรายได้ที่ดี การขาดโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ ทำให้บุคคลทั่วไปที่ไม่มีทางเลือกอาจถูกบังคับให้เข้าสู่การค้ามนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ โดยจากการศึกษา อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) พบว่าความต้องการเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาความต้องการเหล่านี้มีลักษณะเป็นลำดับขั้นซึ่งทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาการค้ามนุษย์โดยสะท้อนให้เห็นว่าการค้ามนุษย์จะเริ่มจากการถูกชักจูงให้ไปทำงานซึ่งมีค่าตอบแทนที่สูง เพราะมนุษย์ทุกคนมักแสวงหาสิ่งที่ตนเองมากขึ้นไป ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าผู้แสวงหาประโยชน์มักใช้ความยากจนเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การค้ามนุษย์ในที่สุด และสอดคล้องกับทฤษฎีสถานการณ์ทางจิตวิทยาที่ตั้งเดิม ซึ่งเป็นแนวคิดของเบ็คคาเรีย (Beccaria) ที่เน้นว่ามนุษย์เป็นผู้มีเจตจำนงเสรีสามารถใช้เหตุผลซึ่งนำหน้าผลดีผลเสียก่อนตัดสินใจกระทำการใด ๆ และหากมีกฎหมายและบทลงโทษที่เหมาะสม หลักคิดเช่นนี้ทำให้สังคมเชื่อว่าการป้องกันอาชญากรรมต้องมาจากการออกแบบกฎหมายและโทษที่สามารถยับยั้งได้จริง ซึ่งเมื่อมองในคดีค้ามนุษย์จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายจำนวนมากไม่ได้มีอิสระเต็มที่ในการตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างกับหลักปรัชญาที่ตั้งเดิมที่มองว่ามนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกเสมอ แต่โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมกลับเป็นตัวบีบคั้นจนทำให้บางคนเลือกในสถานการณ์ที่แทบไม่มีทางเลือก

สำหรับยุคปัจจุบันที่สถานการณ์การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ถูกมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวสำหรับบางคน เพราะไม่เห็นหรือปรากฏชัดเจนเหมือนอาชญากรรมอื่น ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วปัญหาการค้ามนุษย์ ถือเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมาก เพราะการดำเนินการนั้นทำเป็นขบวนการ มีเครือข่ายซับซ้อน ปกปิดยากต่อการตรวจสอบ (ธนภัทร ทองสอน, 2564) และการเกิดปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นผ่านเครือข่ายโลกาภิวัตน์ ระบบทุนนิยมสมัยใหม่ได้หยุดอยู่เพียงการผลิตสินค้าเพื่อการดำรงชีพ แต่ได้ขยายตัวไปสู่การสร้างความต้องการบริโภคที่เกินกว่าความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้สิ่งต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงแรงงานมนุษย์จะถูกดึงเข้าสู่ระบบการค้าในฐานะสินค้า ซึ่งการทำให้มนุษย์กลายเป็นสินค้า มนุษย์บางกลุ่มโดยเฉพาะผู้ที่อ่อนแอ หรือขาดโอกาสได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าประเวณี หรือการแสวงหา

ประโยชน์ทางเพศ (ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการแสวงประโยชน์ทางเพศ โดยการใช้เด็กหรือผู้หญิงเพื่อผลประโยชน์ทางเพศโดยมีการเอารัดเอาเปรียบใช้อำนาจหรือความไว้วางใจ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน สังคม หรือการเมือง จากการศึกษาในประเทศไทยพบว่า เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ถือได้ว่ามีปัญหายาอย่างรุนแรงในเรื่องการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยปัญหาการค้ามนุษย์ได้ถูกบรรจุเป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons (หรือ Tip) Report) ของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2565 ได้จัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มティア 2 (Tier 2) โดยティア 2 คือประเทศที่ดำเนินการ มีการแสดงให้เห็นถึงความพยายามแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ (Thaituna, 2565) สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการค้ามนุษย์เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในประเทศที่ยังไม่สามารถกำจัดได้อย่างสิ้นเชิง โดยการค้ามนุษย์ในไทยที่พบได้บ่อย คือการค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือจากการค้าประเวณี โดยเป็นที่ทราบกันดีโดยเฉพาะชาวไทยแต่ยังรวมถึงต่างชาติที่ว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่มีโสเภณีจำนวนมาก ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่มีผลบังคับใช้มาเป็นเวลานานก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยปัญหานี้ก็ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาข้ามพรมแดนไม่ว่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกที่ขบวนการค้าประเวณีเดินทางไปอีกด้วย (ธนัทธร ทองสอน, 2564) ซึ่งการค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือการบังคับค้าประเวณียังคงเป็นรูปแบบการค้ามนุษย์ที่สำคัญ โดยพบว่าคดีความในศาลมักบันทึกว่าเหยื่อถูกบังคับให้ค้าประเวณีหรือถูกใช้เพื่อผลิตสื่อลามกทางเพศ ผู้ค้ามนุษย์ซึ่งมักฉวยโอกาสจากความเปราะบาง หลอกลวงบุคคลด้วยคำสัญญาอันเป็นเท็จเกี่ยวกับงานที่มีค่าตอบแทนดี เพื่อบังคับให้กระทำการทางเพศ ซึ่งเน้นย้ำถึงความเสี่ยงและการแสวงหาประโยชน์ที่รุนแรงในการค้ามนุษย์เพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (United Nation, n.d.) และจากการค้ามนุษย์ในจำนวนดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นผู้เสียหายที่ไม่สมัครใจหรือมีความสมัครใจไปเองก็ได้

จากปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยได้หามาตรการโดยการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้มีการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายให้มีความเหมาะสม รวมถึงการคุ้มครองบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวตามมาตรา 29 ได้มีการกำหนดการคัดแยกผู้เสียหายโดยแท้จริงหรือผู้เสียหายโดยอ้อมเพื่อหาผู้บริสุทธิ์ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม การดำเนินคดีภายใต้ทฤษฎีนี้จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ไหลไปข้างหน้าอย่างไม่สะดุด โดยมีการกลั่นกรอง (screening process) ในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว ขณะที่ผู้กระทำความผิดถูกนำเข้าสู่การลงโทษได้อย่างทันท่วงที โดยมีหลักการสำคัญคือ เมื่อได้ตัวผู้ต้องสงสัยมาแล้วระบบจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จากนั้นจึงให้กลไกของกระบวนการยุติธรรมดำเนินการต่อไป ดังนั้นการกำหนดให้การจำแนกผู้เสียหายจากคดีค้ามนุษย์ตามมาตรา 29 นั้นจึงจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความคุ้มครองเบื้องต้นแก่บุคคลที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่

สามารถดำเนินการให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือเพื่อป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ การควบคุมดูแลต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นต้องให้การคุ้มครองเกินกว่า 24 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขออนุญาต ซึ่งศาลสามารถอนุญาตให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 7 วัน สะท้อนให้เห็นถึงความรวดเร็วและความต่อเนื่องของกระบวนการมีผลโดยตรงต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เนื่องจากในกรณีค้ำมนุษย์ หากการดำเนินการเชิงข้อหา หรือขาดการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ ผู้เสียหายอาจถูกปฏิบัติราวกับเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้นตามมาตรา 29 ไม่ใช่เพียงเพื่อแยกผู้กระทำผิดออกจากผู้บริสุทธิ์ แต่ยังรวมถึงการแยกผู้เสียหายออกจากผู้ที่ถูกบังคับหรือถูกกดขี่ให้เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม (อารีรัตน์ เลหาพล, ม.ป.ป.) และขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นเนื่องจากกระบวนการยุติธรรมมีความสำคัญต่อการจัดการกับคดีค้ำมนุษย์ โดยเน้นให้เห็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสม เชื่อถือได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่แท้จริง (วรรณวิภา เมืองถ้ำ, 2564)

ดังนั้น จึงเห็นว่าการค้ำมนุษย์เกิดจากหลายปัจจัย ดังนั้น การจำแนกผู้เสียหายจึงจำเป็นที่ต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของแต่ละตัวบุคคล อีกทั้งพิจารณาถึงสถานการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีความเสี่ยง พร้อมทั้งอาศัยหลักการจากทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานเป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีการจำแนกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และมีการคุ้มครองให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ที่อยู่ในความเสี่ยงอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ การมีมาตรการทางกฎหมายในการจำแนกผู้เสียที่มีระยะเวลาที่มากขึ้น จะสามารถแยกผู้เสียหายที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่แท้จริงออกมาได้อย่างเหมาะสม

5.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ถูกตราขึ้นเพื่อให้สอดคล้องอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (TOC)) และพิธีสารเพื่อ ป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to 3 Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) และให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (มณฑล เงินวัฒนะ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งจะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญา โดยมีกระบวนการกลั่นกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอนและเป็นการปฏิบัติงานประจำซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องยังศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดและการปลดปล่อยจำเลย ด้วยเหตุนี้การจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ำมนุษย์ ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการที่ละเอียด รัดกุม และรอบครอบทุกกระบวนการตั้งแต่ต้น การศึกษาการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้นมีความละเอียดอ่อนกว่าการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป เพราะการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการสอบสวน โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ที่มีรูปแบบ และวิธีการกระทำความผิดจากการค้าประเวณี เป็นปัญหารุนแรงมากที่สุด โดยมีจุดประสงค์ คือ การแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีโดยใช้ความรุนแรงบังคับข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย หน่วงเหนี่ยวกักขัง หรือบางครั้งบังคับใช้แรงงาน หรือบังคับ ขอดาน เป็นต้น (มณฑล เงินวัฒนะ, 2555) ดังนั้นการจำแนกผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบครอบซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเทศไทย มีกระบวนการดังนี้คือ หลังจากมีการเข้าตรวจค้น ช่วยเหลือบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และทำการสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวเพื่อคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ซึ่งหากปรากฏว่าในกรณียังไม่ชัดเจนว่าผู้แจ้งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรืออาจจะเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งหากจะจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 มาตรา 29 พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 จะต้องรายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่จัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองชั่วคราว หากมีความจำเป็นจะต้องให้การคุ้มครองเกินกว่ากำหนดเวลาดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลขอคุ้มครองชั่วคราวได้อีก ทั้งนี้ศาลมีอำนาจอนุญาตได้ไม่เกิน 7 วันโดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ดำเนินการจะต้องเป็นข้าราชการตำรวจระดับสารวัตรขึ้นไป (ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (17) หรือผู้ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) โดยในทางปฏิบัติให้นำบุคคลดังกล่าวมาสอบปากคำในฐานะผู้ให้ถ้อยคำ และรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น เพื่อประกอบการยื่นคำร้องต่อศาลว่ามีความจำเป็นจะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างไร หากศาลไม่อนุญาตให้ยุติการคุ้มครองชั่วคราว หากศาลอนุญาตต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานที่อันสมควรตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดซึ่งมิใช่ห้องขังหรือสถานคุมขัง เมื่อครบกำหนด 7 วัน ตามที่ศาลอนุญาตแล้วยังไม่มีพยานหลักฐานพิจารณาได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสียหายให้ยุติการคุ้มครองชั่วคราว แล้วให้พิจารณาเก็บแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้เป็นหลักฐาน แต่กรณีมีการคัดแยกผู้เสียหายจำนวนหลายรายจากสถานที่เดียวกันหรือเป็นคดีเดียวกันให้นำบุคคลที่คัดแยกและแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจาก

การคุ้มครองผู้เสียหายดังกล่าวมอบให้พนักงานสอบสวนเพื่อพนักงานสอบสวนจะได้สอบสวนปากคำเป็นพยานประกอบการสอบสวน หรือหากเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นก็ให้จับกุมส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีโดยนำแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการคุ้มครองแบบบันทึกการจับกุม เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้มีการคัดแยกผู้เสียหายประกอบการดำเนินคดีด้วยแต่หากมีพยานหลักฐานพิจารณาได้ว่าบุคคลดังกล่าว เป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานคุ้มครองผู้เสียหายให้ส่งตัวผู้เสียหายให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจัดรับคำร้องทุกข์ และส่งตัวให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความช่วยเหลือต่อไป (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565)

กรณีมีผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานคุ้มครองผู้เสียหายหลายราย ให้ส่งเอกสารการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้เสียหาย พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนประกอบการสอบสวน และพิจารณาจัดบุคคลดังกล่าวเป็นพยานประกอบการดำเนินคดี (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น มาตรา 29 จึงเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์สำคัญเพื่อเปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเป็นผู้เสียหายในคดีคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างทันท่วงที โดยให้สิทธิแก่เจ้าหน้าที่ในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวไม่เกิน 24 ชั่วโมง และหากมีความจำเป็นสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขยายเวลาได้ไม่เกิน 7 วัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงปฏิบัติแล้วข้อกำหนดตามมาตรา 29 กลับสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดที่สำคัญต่อกระบวนการจำแนกผู้เสียหาย กล่าวคือ ระยะเวลา 24 ชั่วโมงที่กฎหมายกำหนดถือว่าจำกัดเกินไปเนื่องจากกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นตกเป็นผู้เสียหายจากการคุ้มครองผู้เสียหายหรือไม่ จำเป็นต้องอาศัยการซักถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสืบค้นข้อมูลประวัติ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การสัมภาษณ์คัดแยกผู้เสียหายยังมีความซับซ้อนในเรื่องตัวผู้เสียหายที่อาจให้ข้อมูลขัดแย้งกับข้อเท็จจริง จึงจำเป็นต้องมีมาตรการดูแลที่เหมาะสม ซึ่งในบางกรณี อาทิ เป็นผู้เสียหายต่างชาติต้องตรวจสอบเอกสารสืบค้นหา พยานหลักฐานจากประเทศต้นทางเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ระยะเวลา ต่อเนื่องกันนี้แต่พบว่าบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างจำกัด ไม่ได้มีโอกาสในการเข้าประชุมหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายมากนัก ให้สอดคล้องกับกรอบด้านระยะเวลาและข้อกำหนดต่าง ๆ ของหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติงานภายใต้แผนบูรณาการฯ เกี่ยวกับคดีคุ้มครองผู้เสียหายและการคุ้มครองผู้เสียหาย อีกทั้งการค้นหาคำพยานหลักฐานกับประเทศต้นทางมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง และยังไม่มีความชัดเจนในทางกฎหมายว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายนี้ (มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (Human Rights and Development Foundation : HRDF) และ องค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children), 2563) ตลอดจนการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และแม้แต่องค์กรระหว่างประเทศในบางกรณี โดยเฉพาะเมื่อผู้ถูกสงสัยเป็นชาวต่างชาติที่อาจมีอุปสรรคด้านภาษา วัฒนธรรม หรือความหวาดกลัวที่เกิดจากการถูกควบคุมบังคับ ถึงแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลเพื่อขยายเวลาการควบคุมได้ไม่เกิน 7 วัน ก็ตามและจากการศึกษาพบว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 ย่อมไม่เพียงพอ รัดกุม

และรอบครอบ สำหรับการจำแนกผู้เสียหายที่เป็นบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์อย่างแท้จริง เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะซับซ้อน ซ่อนเร้น และมีความละเอียดอ่อน การได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงมักต้องใช้เวลารวบรวมความไว้วางใจแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลักฐานภายนอกประกอบด้วย การจำกัดเวลาเช่นนี้จึงอาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจที่ผิดพลาด อาจจะทำให้ผู้เสียหายโดยแท้จริง อาจจะเปลี่ยนไปเป็นผู้เสียหายที่สมัครใจไปเสียเอง ด้วยเหตุนี้การกำหนดระยะเวลาในมาตรา 29 แม้จะมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ให้ถูกควบคุมเกินสมควร แต่การบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ามนุษย์ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนและต้องการตรวจสอบอย่างรอบด้าน การจำกัดระยะเวลาคุ้มครองชั่วคราวไม่เกิน 24 ชั่วโมงดังกล่าวจึงอาจเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การตรวจคัดแยกไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาตามมาตรฐานสากล เพื่อไม่ให้กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายแท้จริง ดังนั้นระยะเวลาดังกล่าวย่อมไม่เพียงพอต่อการจำแนกหาผู้เสียหายโดยตรง และยังไม่เพียงพอต่อการสืบสวนสอบสวนอีกด้วย เนื่องจากในบางกรณีผู้เสียหายจำนวนไม่น้อยไม่กล้าเปิดเผยตนเองเพราะความกลัว ทั้งการถูกจับกุม การถูกส่งกลับประเทศ หรือการถูกแก้แค้นโดยขบวนการค้ามนุษย์ ขณะเดียวกันก็มีผู้เสียหายที่ไม่รู้ตัวตนตกอยู่ในสถานะของเหยื่อ เพราะชินกับการถูกเอารัดเอาเปรียบหรือล่อลวงมาแต่ต้น และในขณะเดียวกันการขาดความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ด่านหน้าที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และแรงงาน ในการแยกแยะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกจากผู้กระทำความผิดกฎหมายทั่วไป เช่น แรงงานผิดกฎหมายหรือผู้ลักลอบเข้าประเทศ ส่งผลให้เหยื่อจำนวนมากไม่ได้รับการคุ้มครองตามที่ควรได้รับ จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่าสหรัฐอเมริกา ได้มีรัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์และความรุนแรง 2000 (Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000) มาตรา 107 ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีการจำแนกผู้เสียหายโดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่ใช้ในการจำแนกซึ่งอาจใช้ระยะเวลาถึง 90 วันหรือนานกว่านั้น เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวนี้จะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของแต่ละกรณี และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในบางกรณีการจำแนกผู้เสียหายอาจใช้เวลาไม่นานนัก การจำแนกดังกล่าวจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาจให้การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้น ซึ่งสหรัฐอเมริกา การเพิ่มระยะเวลาที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับในกระบวนการจำแนกและคุ้มครอง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการระบุผู้เสียหายตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act (TVPA) ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือการกำหนดช่วงเวลารอคอย (reflection period) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีเวลาฟื้นฟูสภาพจิตใจและลดความกลัวก่อนที่จะต้องให้ข้อมูลหรือเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย นอกจากนี้ การให้สิทธิพักพำนักระยะยาวผ่านระบบวีซ่า T Visa ยังช่วยสร้างความมั่นใจและความปลอดภัย ทำให้ผู้เสียหายพร้อมเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงและได้รับการประเมินสถานะอย่างละเอียดถี่ถ้วน การขยายระยะเวลานี้ยังเอื้อต่อการประสานงานระหว่างหน่วยงานหลากหลายฝ่าย ทำให้การจำแนกและคุ้มครองผู้เสียหายมีความถูกต้องและครอบคลุมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การจำแนกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีที่น่าไปค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตาม

มาตรา 29 ในกรณีที่มีเหตุเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจัดให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนั้นอาจไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีนั้นมักตกอยู่ในภาวะเปราะบาง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม จึงจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองอย่างต่อเนื่อง และเพียงพอเพื่อให้สามารถฟื้นฟูสภาพและเปิดเผยข้อมูลได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ระยะเวลาคุ้มครองที่สั้นเกินไปอาจทำให้ผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัย กลัวการถูกส่งกลับหรือถูกทำร้ายซ้ำ จนอาจไม่กล้าให้ความร่วมมือและเสียโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม

6. อภิปรายผล

ปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการจำแนกผู้เสียหายพบว่าระยะเวลาในการจำแนกผู้เสียหายตามกฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดเรื่องกรอบระยะเวลาในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เนื่องจากระยะเวลาตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นมีการกำหนดระยะเวลาไว้เพียง 24 ชั่วโมง แม้จะขอยื่นขยายระยะเวลาได้ก็ตาม แต่ก็ขยายได้เพียง 7 วันเท่านั้น ส่งผลให้ระยะเวลาในการจำแนกเพียงเท่านั้นไม่เพียงพอ รัดกุมและรอบครอบ เนื่องจากกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ เป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกการค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือจากการค้าประเวณี โดยต้องอาศัยการซักถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสืบค้นข้อมูลประวัติ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าการสัมภาษณ์คัดแยกผู้เสียหายนั้นยังมีความซับซ้อนในเรื่องตัวผู้เสียหายที่อาจให้ข้อมูลขัดแย้งกับข้อเท็จจริง จึงจำเป็นต้องมีมาตรการดูแลที่เหมาะสม ซึ่งในบางกรณี อาทิ เป็นผู้เสียหายต่างชาติต้องตรวจสอบเอกสารสืบค้นหา พยานหลักฐานจากประเทศต้นทางเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้เวลา ประเด็นต่อเนื่องกันนี้ แต่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจำกัด ไม่ได้มี โอกาสในการเข้าประชุมหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มากนัก ให้สอดคล้องกับกรอบด้านระยะเวลาและข้อกำหนดต่าง ๆ ของหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติงานภายใต้แผนบูรณาการฯ เกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์และการคุ้มครองผู้เสียหาย อีกทั้ง การค้นหาพยานหลักฐานกับประเทศต้นทางมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง แต่ยังไม่มีความชัดเจนในทางกฎหมายว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายนี้ (มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (Human Rights and Development Foundation : HRDF) และ องค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children), 2563) ตลอดจนการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และแม้แต่หน่วยงานระหว่างประเทศในบางกรณี โดยเฉพาะเมื่อผู้ถูกสงสัยเป็นชาวต่างชาติที่อาจมีอุปสรรคด้านภาษา วัฒนธรรม หรือความหวาดกลัวที่เกิดจากการถูกควบคุมบังคับ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการเพิ่มระยะเวลาในการจำแนกผู้เสียหายดังกล่าว อย่างเช่นประเทศอื่น ๆ อาทิ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐออสเตรเลีย หรือสหราชอาณาจักร เพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถจำแนกหา

ผู้เสียหายโดยแท้จริงหรือผู้เสียหายที่สมัครใจไปคำประเวณีเอง เพื่อสามารถทำการคุ้มครองผู้เสียหาย และฟื้นฟูสภาพจิตใจ และให้ตัดสินใจว่าจะร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ โดยที่ไม่ถูกกดดัน และเพื่อให้มีความรู้สึกปลอดภัยในระยะเวลาที่รอการจำแนก

7. สรุปและเสนอแนะ

การคำนุญยจึงถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งการคำนุญยยังถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและยังเป็นการลดทอนเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกด้วย โดยในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต โดยการคำนุญยละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และกระทบถึงความมั่นคง เนื่องจากการคำนุญยเป็นการบังคับค้าบริการทางเพศ และเป็นการบังคับใช้แรงงานด้านการทารุณ ในปัจจุบันพบว่าการคำนุญยแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและยังทวีคูณความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีการตรากฎหมายเพื่อจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการคำนุญยกล่าวคือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคำนุญย พ.ศ. 2551 แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดระยะเวลาจำแนกผู้เสียหายไว้เพียง 24 ชั่วโมง แม้จะมีการยื่นขอขยายระยะเวลาได้ก็ตามแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการจำแนกผู้เสียหายจากการคำนุญย ส่งผลให้การจำแนกบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นจึงต้องศึกษากฎหมายต่างประเทศแล้วนำมาบังคับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทยในปัจจุบัน

จากปัญหาทางกฎหมายในการจำแนกบุคคลอันมีเหตุควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายในคดีคำนุญย เห็นได้ว่า กฎหมายยังขาดมาตรฐานที่กำหนดกรอบระยะเวลาในการจำแนก ซึ่งส่งผลให้การคัดแยกผู้เสียหายเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมและขาดความเป็นเอกภาพ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะในเชิงกฎหมาย

1. ควรมีการเพิ่มกรอบระยะเวลาในการจำแนกผู้เสียหายจากการคำนุญยในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคำนุญย พ.ศ. 2551 มาตรา 29 เพื่อสำหรับผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายโดยแท้จริงให้สามารถใช้ระยะเวลาดังกล่าวในการฟื้นตัวและตัดสินใจร่วมมือกับเจ้าหน้าที่โดยสมัครใจ โดยไม่มีผลต่อสิทธิในการขอรับความคุ้มครองหรือสวัสดิการ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานกับผู้เสียหายโดยตรง กระบวนการจำแนกผู้เสียหายจึงมีความถูกต้อง ครบคลุม และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น

2. จัดหาที่พักอาศัยที่ปลอดภัยและเหมาะสม การดูแลรักษาทางการแพทย์อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านร่างกายและสุขภาพจิต การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อช่วยให้ผู้เสียหายสามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจ จากเหตุการณ์รุนแรงที่ประสบ รวมถึงการให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิของตนและทางเลือกในอนาคตอย่างชัดเจน ระหว่างการรอจำแนก เพื่อให้ผู้เสียหายรู้ปลอดภัย และสามารถให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตสุรณ สังขสุวรรณ. (2558). การแก้ไขปัญหาคำถามนุษย์ด้วยมาตรการ 3P. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก file:///C:/Users/User/Downloads/7041-Article%20Text-19176-21456-10-20160115%20(1).pdf
- ชัยยุทธ เลิศหทัยดี. (2555). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจการค้ามนุษย์บนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : ศึกษากรณีการขายบริการทางเพศบนเว็บแคม. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2567, จาก file:///C:/Users/User/Desktop/การค้ามนุษย์บนสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- ธนภัทร ทองสอน. (2564). ปัญหาการค้ามนุษย์ในไทย. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2568, จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/inequality-of-men/>
- บริการกรมประชาสัมพันธ์. (2563). สถิติการค้ามนุษย์ในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/335370>
- ภรภัทร ปัญญาวิช. (2567). การคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของประเทศไทยโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2567, จาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/.pdf>
- มณฑล เงินวัฒนะ. (2555). อาชญากรรมข้ามชาติ: ศึกษากรณีการประเมิณการการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. (หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555) สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ. หน้า 2-3.
- มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (Human Rights and Development Foundation : HRDF) และองค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children). (2563). กฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่เป็นเด็กต่างชาติ. มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ปี พ.ศ. 2563. หน้า บทสรุปผู้บริหาร.
- ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ. (ม.ป.ป.). สิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1514
- วรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2564). การใช้มาตรการพิเศษในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะคดีค้ามนุษย์. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2567, จาก https://ird01.stou.ac.th/researchlib/uploads/2563_075/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%202.pdf
- สมบัติ อาริยาศาล. (ม.ป.ป.). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา. [Online]. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2567, จาก file:///C:/Users/User/Downloads/teedanai.pdf
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). คู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์. 118. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567, จาก <https://drive.google.com/file/d/1Y1w7dIYRgcqig9Hyu2PVPKlkjeaYcgS/view?pli=1>

- อาทิตย์ บุญญะโสภิต. (ม.ป.ป.). สิทธิมนุษยชนกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8786
- อารีรัตน์ เลหาพล. (ม.ป.ป.). มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2567, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8731
- อารีรัตน์ เลหาพล. (ม.ป.ป.). มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2567, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8731
- Affairs. (n.d.). Migration and Home Affairs. Retrieved October 16, 2024, from https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-humanbeings/eucountries/Austria_en?utm_source=chatgpt.com
- Digitalschool. (n.d.). The crime problem. Retrieved October 14, 2024, from http://www.digitalschool.club/digitalschool/health46/health4_2/Health_Edu/1_1_1.php
- Government. (n.d.). *National referral mechanism guidance: adult*. Retrieved October 16, 2024, from https://www.gov.uk/government/publications/human-trafficking-victims-referral-andassessment-forms/guidance-on-the-national-referral-mechanism-for-potential-adult-victims-of-modern-slavery-england-and-wales?utm_source=chatgpt.com
- IRS. (n.d.). IRS identity theft victim assistance: How it works. Retrieved October 16, 2024, from https://www.irs.gov/individuals/how-irs-id-theft-victim-assistanceworks?utm_source=chatgpt.com
- Police. (n.d.). The problem of transnational crime in Thailand. Retrieved October 14, 2024, from <https://ipc.police.go.th/downloads/631225-01.pdf>
- Researchcafe. (2020). Challenges and obstacles in prosecuting human trafficking cases. Retrieved October 15, 2024, from <https://researchcafe.tsri.or.th/problem-and-treat-in-criminal-justice-for-prosecution-of-trafficking-in-persons/>
- Thaituna. (2022). *Trafficking in Persons Report: TIP Report 2022*. Retrieved September 1, 2025, from <https://thaituna.org/main/downloads/report-labor/TIP%20Report%202022.pdf>
- United Nation. (n.d.). *Understanding human trafficking*. Retrieved September 1, 2025, from <https://www.un.org/en/peace-and-security/understanding-human-trafficking>